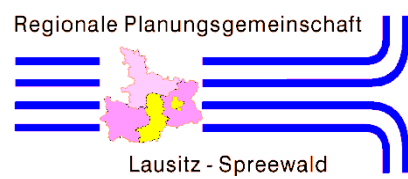

Merytoryczny Regionalny Plan Częściowy
„Podstawowe priorytety funkcjonalne”
Uzasadnienie i raport środowiskowy

Dokumenty dotyczące partycypacji transgranicznej
w ramach wyłożenia do wglądu publicznego i uczestnictwa

Projekt

Wydawca:

Regionalna Spółka Planowania Łużyce-Spreewald
Regionalne Biuro Planowania
Gulbener Straße 24
D-03046 Cottbus

Regionale Planungsgemeinschaft Lausitz-Spreewald
Regionale Planungsstelle
Gulbener Straße 24
03046 Cottbus

Tel.: +49 (0)355 – 49 49 77 0

e-mail: poststelle@region-lausitz-spreewald.de

www.region-lausitz-spreewald.de

Spis treści

I Merytoryczny Regionalny Plan Częściowy	4
1 Uzasadnienie planowania i stan postępowania.....	4
2 Ustalenia tekstowe	5
3 Uzasadnienie	6
3.1 Uzasadnienie dla celu Z 1	6
3.2 Uzasadnienie dla zasady G 1	7
4 Metodyka planowania / Koncepcja planistyczna	7
4.1 Etap planowania 1	8
4.2 Etap planowania 2	8
4.3 Etap planowania 3	9
4.4 Wynik dla ustalenia GSP	10
II Raport środowiskowy	12
5 Transgraniczne następstwa ekologiczne	12
6 Ogólnie zrozumiałe, nietechniczne streszczenie.....	12

I Merytoryczny Regionalny Plan Częściowy

1 Uzasadnienie planowania i stan postępowania

Od 01.07.2019 r. w ramach Krajowego Planu Rozwoju Regionu Stołecznego Berlin-Brandenburgia (LEP HR) wydawane są prawnie wiążące mandaty do działania na rzecz kształtowania treści prac Regionalnych Stowarzyszeń Planowania w kraju związkowym Brandenburgia. Cel 3.3 Krajowego Planu Rozwoju LEP HR przewiduje, że podstawowe priorytety funkcjonalne (GSP) mogą być określane w planie regionalnym.

W LEP HR nakreślone są następnie istotne tematy planowania przestrzennego. Na przykład w LEP HR przypisane jest do gmin świadczenie podstawowych usług, a w szczególności odpowiednie miasta i gminy w kraju związkowym Brandenburgia są wyznaczane jako „ośrodki centralne” dla realizacji ponadgminnych funkcji zaopatrzeniowych. Odbyna się to w systemie trójstopniowym, w którym ostatecznie definiuje się metropolię, centra nadrzędne (OZ), subcentra (MZ) lub subcentra w podziale funkcjonalnym. Związane jest z tym również częściowo kierowanie rozwojem osadnictwa i handlu detalicznego i ostatecznie – systematycznie określane w LEP HR.

W wyniku kontr procedury przy opracowywaniu LEP HR plan zawiera opcję projektową, która umożliwia Regionalnym Stowarzyszeniom Planowania w kraju związkowym Brandenburgia wskazanie szczególnie mocnych funkcjonalnie dzielnic gmin, które nie zostały zdefiniowane jako ośrodki centralne i zdefiniowanie ich jako „podstawowych priorytetów funkcjonalnych” w taki sposób, aby uzupełniały system priorytetów osadniczych w LEP HR jako dalsze priorytety rozwoju obszarów mieszkalnych.

Po wejściu w życie odpowiednich przepisów planowania regionalnego, te miejscowości, które zostały zdefiniowane jako „podstawowe priorytety funkcjonalne”, otrzymają rozszerzone możliwości przewidziane w LEP HR w zakresie rozwoju osadnictwa i rozwoju wielkopowierzchniowego handlu detalicznego.

LEP HR określa następujące warunki ramowe:

- GSP mogą być ustanawiane wyłącznie poza ośrodkami centralnymi.
- Na jedną gminę może zostać ustanowiony tylko jeden GSP.
- W gminach położonych wzdłuż osi regionu wokół Berlina (BU) należy określić GSP w ramach obszaru rozwoju jednostki osadniczej.

Jako GSP zostaną zdefiniowane najlepiej wyposażone lub najbardziej funkcjonalne miejscowości w regionie planistycznym Łużyce-Spreewald.

Ten mandat do działania został dodatkowo skonkretyzowany w wytycznych Wspólnego Departamentu Planowania Krajów Związkowych Berlin-Brandenburgia ds. planów regionalnych (zwanych dalej wytycznymi dla planów regionalnych) z dnia 21 listopada 2019 r. na podstawie konkretnych wymogów dotyczących prezentacji i instrukcji stosowania.

Zgromadzenie Regionalnego Stowarzyszenia Planowania Łużyce-Spreewald (RPG L-S) na 46. posiedzeniu w dniu 20.11.2014 r. podjęło uchwałę o opracowaniu Zintegrowanego Planu Regionalnego 2030. Odpowiednia struktura merytoryczna została przedstawiona na 50. zgromadzeniu regionalnym w dniu 28.11.2018 r. W skład tej struktury wchodził również punkt „Podstawowe priorytety funkcjonalne”. Zarówno uchwała w sprawie opracowania Zintegrowanego Planu Regionalnego 2030, jak i struktura planu zostały opublikowane w dniu 01.04.2020 w Brandenburskim Dzienniku Urzędowym (nr 13, rocznik 31.).

Aby umożliwić gminom w regionie jak najszybsze wdrożenie dodatkowych propozycji rozwoju w ramach komunalnego planowania przestrzennego i zagwarantować im niezbędne bezpieczeństwo planowania przestrzennego, pilnie potrzebna była ukierunkowana kontrola na poziomie planowania regionalnego. Planowanie w zakresie GSP było omawiane na kilku posiedzeniach Zarządu (5 listopada 2018 r./29 kwietnia 2019 r.) oraz na

51. zgromadzeniu regionalnym RPG L-S w dniu 22.05.2019 r. Ponadto metodyka planowania w celu identyfikacji GSP omówiona została również przez 1. Komisję planowania RPG L-S w dniu 06.03.2020 r. Przedłożenie tematu GSP i ich wdrożenie jako plan do niezależnego merytorycznego regionalnego planu częściowego znalazło wśród członków komisji planowania szerokie poparcie. W związku z tym, uchwałą nr 74/20 Zarządu RPG L-S, Regionalne Biuro Planowania Regionalnego Stowarzyszenie Planowania Łużyce-Spreewald zostało upoważnione do sporządzenia merytorycznego regionalnego planu częściowego „Podstawowe priorytety funkcjonalne”.

W ten sposób państwowy mandat działań planistycznych GSP został oddzielony od struktury Zintegrowanego Planu Regionalnego 2030 i potraktowany niezależnie w przedłożonym tutaj merytorycznym regionalnym planie częściowym „Podstawowe priorytety funkcjonalne”. W dniu 09.06.2020 r. Zarząd Regionalny Regionalnego Stowarzyszenia Planowania Łużyce-Spreewald na 142. posiedzeniu zatwierdził wstępny projekt merytorycznego regionalnego planu częściowego „Podstawowe priorytety funkcjonalne” oraz raport środowiskowy (uchwała 77/20) i podjął uchwałę o wszczęciu formalnego postępowania o partycypacji w projekcie merytorycznego regionalnego planu częściowego „Podstawowe priorytety funkcjonalne” (uchwała 78/20).

2 Ustalenia tekstowe

Cel Z 1 (1) Zgodnie z Z 3.3 LEP HR w regionie planistycznym Łużyce-Spreewald następujące miejscowości są zdefiniowane jako podstawowe priorytety funkcjonalne i przedstawiono je na mapie ustaleń z tym przyporządkowaniem funkcjonalnym.

Tabela 1: Przegląd GSP w gminach i powiatach

L.p.	GSP (część miejscowości)	Gmina	Powiat
1	Altdöbern	Altdöbern	Oberspreewald-Lausitz
2	Bestensee	Bestensee	Dahme-Spreewald
3	Burg (Spreewald)/Bórkowy (Błota)	Burg (Spreewald)/Bórkowy (Błota)	Spree-Neiße
4	Calau/Kalawa	Calau (miasto)/Kalawa(Město)	Oberspreewald-Lausitz
5	Doberlug-Kirchhain	Doberlug-Kirchhain (miasto)	Elbe-Elster
6	Döbern	Döbern (miasto)	Spree-Neiße
7	Drebkau/Drjowk	Drebkau (miasto)/Drjowk (Město)	Spree-Neiße
8	Eichwalde	Eichwalde	Dahme-Spreewald
9	Falkenberg/Elster	Falkenberg/Elster (miasto)	Elbe-Elster
10	Friedersdorf	Heidesee	Dahme-Spreewald
11	Golßen	Golßen (miasto)	Dahme-Spreewald
12	Groß Köris	Groß Köris	Dahme-Spreewald
13	Gröden	Gröden	Elbe-Elster
14	Halbe	Halbe	Dahme-Spreewald
15	Kolkwitz/Golkojce	Kolkwitz/Golkojce	Spree-Neiße
16	Lieberose	Lieberose (miasto)	Dahme-Spreewald
17	Mittenwalde	Mittenwalde (miasto)	Dahme-Spreewald
18	Mühlberg/Elbe	Mühlberg/Elbe (miasto)	Elbe-Elster
19	Ortrand	Ortrand (miasto)	Oberspreewald-Lausitz
20	Peitz/Picnjo	Peitz (miasto)/Picnjo (Město)	Spree-Neiße
21	Plessa	Plessa	Elbe-Elster
22	Ruhland	Ruhland (miasto)	Oberspreewald-Lausitz

23	Schipkau	Schipkau	Oberspreewald-Lausitz
24	Schlieben	Schlieben (miasto)	Elbe-Elster
25	Sonnenwalde	Sonnenwalde (miasto)	Elbe-Elster
26	Schönewalde	Schönewalde (miasto)	Elbe-Elster
27	Schulzendorf	Schulzendorf	Dahme-Spreewald
28	Straupitz/Tšupc	Straupitz/Tšupc	Dahme-Spreewald
29	Teupitz	Teupitz (miasto)	Dahme-Spreewald
30	Vetschau/Spreewald/ Wětošow/Błota	Vetschau/Spreewald (miasto)/Wětošow/Błota (Město)	Oberspreewald-Lausitz
31	Welzow/Wjelcej	Welzow (miasto)/Wjelcej (Město)	Spree-Neiße
32	Zeuthen	Zeuthen	Dahme-Spreewald

(2) Zdefiniowanie miejscowości jako podstawowego priorytetu funkcjonalnego zgodnie z Z 1 ust. 1 ma zastosowanie jedynie do czasu, gdy w wyniku prawnie skutecznej zmiany terytorium stanie się ona częścią gminy zdefiniowanej jako centrum nadrzędne zgodnie z Z 3.5 LEP HR lub jako subcentrum lub subcentrum w podziale funkcjonalnym zgodnie z Z 3.6 LEP HR.

- G 1 Należy zabezpieczyć i dalej rozwijać funkcję łączenia określonych podstawowych priorytetów funkcjonalnych w funkcjonalnej sieci transportowej.

3 Uzasadnienie

3.1 Uzasadnienie dla celu Z 1

Jak już opisano w rozdziale 2, określenie podstawowych priorytetów funkcjonalnych odbywa się na podstawie pełnomocnictwa do planowania kraju związkowego zgodnie z celem Z 3.3 Krajowego Planu Rozwoju Regionu Stołecznego Berlin-Brandenburgia dla Regionalnym Stowarzyszeń Planowania kraju związkowego Brandenburgia.

W LEP HR miasta i gminy o szczególnie silnych funkcjach są definiowane jako ośrodki centralne (metropolia, centrum nadrzędne, subcentrum i subcentrum w podziale funkcjonalnym) dla realizacji ponadgminnych funkcji zaopatrzenia. Usługi użyteczności publicznej o znaczeniu ponadgminnym powinny być skoncentrowane w wyznaczonych ośrodkach centralnych. Zalicza się do nich instytucje społeczne, gospodarcze, kulturalne i administracyjne.

LEP HR otwiera poszerzone możliwości w zakresie rozwoju osadnictwa i rozwoju wielkopowierzchniowego handlu detalicznego dla szczególnie silnych funkcjonalnie miejscowości gmin, które nie przynależą do ośrodka centralnego. Warunkiem wstępnym jest wysokiej jakości wyposażenie w urządzenia służące do zaspokajania codziennych potrzeb oraz inne oferty podstawowych usług, które wykraczają poza zwykłe lokalne usługi podstawowe, a także szczególnie wysokiej jakości połączenie z lokalnym systemem transportu publicznego (ÖPNV). Właściwości wyposażenia, które należy udokumentować, znajdują się w uzasadnieniu celu Z 3.3 LEP HR: „Wyposażenie w usługi podstawowe musi obejmować siedzibę samorządu lokalnego, szkołę na poziomie podstawowym, oferty opieki nad młodzieżą i osobami starszymi, opiekę ogólną i stomatologiczną, aptekę, stacjonarny handel detaliczny z lokalnym asortymentem związanym z zaopatrzeniem, oddział banku lub kasy oszczędnościowej, dostawcę usług pocztowych oraz podłączenie do transportu publicznego”. Wytyczne dla planów regionalnych zawierają informacje na temat stosowania katalogu kryteriów i możliwych odstępstw. Jako GSP można określić tylko jedną miejscowość w gminie.

Zgodnie z celem Z 5.7 LEP HR GSP powinny uzupełniać sieć ośrodków centralnych w szerszym obszarze metropolitalnym (WMR) oraz obszar rozwoju jednostek osadniczych w rejonie Berlina jako „dalsze priorytety rozwoju osiedli mieszkaniowych”, nie będąc same ośrodkami centralnym, ponieważ nie posiadają one mandatu dla

zaopatrzenia ponadlokalnego. Przydział funkcji GSP określony przez planowanie przestrzenne ułatwia ochronę, łączenie i rozwój obiektów i innych podstawowych usług w danych miejscowościach poprzez uprzywilejowane planowanie przestrzenne (patrz rozdział 5).

Ze względu na istnienie dużej liczby usług i urządzeń użyteczności publicznej oraz ich dobre połączenie z funkcjonalną siecią transportową, GSP umożliwi ludności lokalnej dostęp do podstawowych usług w mniejszej odległości, nawet na peryferyjnych obszarach wiejskich. Definicja planowania regionalnego w ramach GSP jest zatem ważnym wymogiem dla działań w zakresie planowania przestrzennego w celu zabezpieczenia, łączenia i rozwijania ofert dotyczących codziennych potrzeb wykraczających poza lokalne dostawy.

W przypadku, gdyby w okresie obowiązywania merytorycznego regionalnego planu częściowego „Podstawowe priorytety funkcjonalne” pojawiły się nowe granice administracyjne, a gmina, w której został zdefiniowany GPS została włączona do centrum nadrzędnego, subcentrum lub subcentrum w podziale funkcjonalnym, byłoby to w bezpośredniej sprzeczności z Z.3.3 zdanie 1 LEP HR. Uregulowanie tego przypadku jest wiążące na mocy ust. 2 Celu Z 1 merytorycznego regionalnego planu częściowego „Podstawowe priorytety funkcjonalne”: Przedmiotowa miejscowość utraciłby przypisanie funkcji GSP wraz z włączeniem do terytorium ośrodka centralnego, ponieważ i tak korzystałby z przywilejów, które są przyznawane ośrodkowi centralnemu.

3.2 Uzasadnienie dla zasady G 1

Dzięki dobremu połączeniu z funkcjonalną siecią transportową podstawowe priorytety funkcjonalne spełniają ważną funkcję połączenia komunikacyjnego, szczególnie z regionalnym centrum nadrzędnym, subcentrum lub subcentrum w podziale funkcjonalnym. Gwarantuje to, że zastrzeżone są dodatkowe możliwości rozwoju dla lokalizacji, które mają dobre połączenia komunikacyjne i oferują ludności alternatywę dla zmotoryzowanego transportu prywatnego. Aby umożliwić ludności korzystającej z GSP dotarcie do istniejących w ramach GSP udogodnień i ofert usług podstawowych, jak również funkcji zaopatrzenia dostępnych w ośrodkach centralnych w jak najbliższej odległości i w rozsądnych ramach czasowych, należy podjąć wysiłki w celu zabezpieczenia i dalszego rozwoju połączeń transportowych w ramach GSP oraz dalszego rozwoju jakości połączeń w transporcie publicznym w ramach właściwego planowania specjalistycznego. W ten sposób GSP powinny mieć również stale wysokiej jakości funkcje połączeń w transporcie publicznym. Stanowi to centralną podstawę dla zagwarantowania równych szans rozwoju całego regionu Łużyc i Spreewaldu.

4 Metodyka planowania / Koncepcja planistyczna

Podstawę planowania dla określenia podstawowych priorytetów funkcjonalnych na poziomie planowania regionalnego stanowi wymieniony poniżej cel Z 3.3 LEP HR.

„Podstawowe priorytety funkcjonalne w kraju związkowym Brandenburgia poza ośrodkami centralnymi określone są w planach regionalnych. Podstawowe priorytety funkcjonalne należy określić w planie regionalnym jako cel planowania regionalnego. Jako podstawowe priorytety funkcjonalne należy zdefiniować silne funkcjonalnie miejscowości odpowiednich gmin. Podstawowe priorytety funkcjonalne w gminach położonych wzdłuż osi regionu wokół Berlina (BU) należy określić w ramach obszaru rozwoju jednostki osadniczej.

Ten krajowy wymóg planowania i jego uzasadnienie, jak również wskazówki dotyczące stosowania zawarte w wytycznej dla planów regionalnych, zostaną dodatkowo skonkretyzowane w ramach stosowanej metodyki planowania z uwzględnieniem specyfiki regionalnej regionu planistycznego Łużyce-Spreewald.

4.1 Etap planowania 1

Zgodnie z celem Z 3.3 LEP HR w następujących granicach administracyjnych centrów nadrzędnych, subcentrów lub subcentrów w podziale funkcjonalnym (ośrodki centralne) w regionie Łużyce-Spreewald, nie można wyznaczyć żadnego okręgu jako GSP. Dotyczy to również okolic Berlina, jak i szerszego obszaru metropolitalnego.

Centrum nadrzędne: Cottbus/Chóśebuz (Chociebuż)

Subcentra: Königs Wusterhausen, Lübben (Spreewald)/Lubin (Błota), Lübbenau/Spreewald/Lubnjow/Błota, Luckau, Guben, Forst (Lausitz)/Barść (Łużyca), Spremberg/Grodtk, Herzberg (Elster), Finsterwalde

Subcentra w podziale funkcjonalnym: Schönefeld - Wildau, Senftenberg/Zły Komorow - Großräschen, Lauchhammer - Schwarzheide, Elsterwerda - Bad Liebenwerda

Ponadto, zgodnie z Z 3.3 LEP HR, żadne miejscowości, które należą do gmin wzdłuż osi regionu wokół Berlina, nie mogą być zdefiniowane jako GSP poza obszarem rozwoju jednostki osadniczej. W regionie planistycznym Łużyce-Spreewald nie dotyczy to żadnych miejscowości określonych gmin.

4.2 Etap planowania 2

W celu zidentyfikowania najlepiej wyposażonych miejscowości w regionie Łużyce-Spreewald, LEP HR zawiera katalog wyposażenia zawierający łącznie jedenaście cech. Cechy te zostały dokładniej określone przez RPG L-S (zob. tabela 2).

Dane dotyczące wszystkich cech wyposażenia zostały zarejestrowane po raz pierwszy w III kwartale 2017 roku i były stale aktualizowane do I kwartału 2020 roku. Aby zagwarantować zdefiniowanie GSP na podstawie możliwie najbardziej kompletnych danych początkowych, w marcu 2020 r. wszystkie władze lokalne kwalifikujące się do objęcia definicją GSP otrzymały opis określonych cech wyposażenia wraz z wnioskiem o aktualne porównanie. Dzięki temu sytuacja w zakresie danych jest możliwie najbardziej aktualna.

Tabela 2: Cechy wyposażenia i ich konkretyzacja w planowaniu regionalnym

Cechy wyposażenia zgodnie z uzasadnieniem Z 3.3 LEP HR	Konkretne cechy wyposażenia do celów identyfikacji GSP na poziomie planowania regionalnego
Siedziba samorządu terytorialnego	Siedziba(-y) główna samorządu terytorialnego (nie biura obsługi obywateli)
Szkoła pierwszego poziomu edukacji	Szkoła podstawowa
Oferta dotycząca opieki nad młodzieżą	Przedszkole i świetlica dostępne w miejscowości, nie osoba do opieki dziennej
Oferta w zakresie opieki nad osobami starszymi	Dom opieki dla seniorów / mieszkania z opieką dla seniorów (domy mieszkalne z opieką) lub opieka dzienna dla seniorów ze stałym miejscem zamieszkania, nie usługi opieki ambulatoryjnej
Ogólna opieka medyczna	Lekarz ogólny lub specjalista chorób wewnętrznych w stałej placówce (lekarze rodzinni), nie opieka dojazdowa
Opieka dentystyczna	Dentysta ze stacjonarnym gabinetem (nie opieka dojazdowa)
Apteka	Lokalizacja apteki

Cechy wyposażenia zgodnie z uzasadnieniem Z 3.3 LEP HR	Konkretne cechy wyposażenia do celów identyfikacji GSP na poziomie planowania regionalnego
Stacjonarny handel detaliczny z lokalnym asortymentem dostaw	Stacjonarny handel detaliczny z lokalnym asortymentem dostaw o minimalnej powierzchni sprzedaży 400 m ²
Oddział banku lub kasy oszczędnościowej	Oddział banku lub kasa oszczędnościowa ze stałym personelem (osoba kontaktowa na miejscu)
Usługi pocztowe	Obsadzony oddział pocztowy, również obsadzony oddział pocztowy w handlu detalicznym, a nie tylko usługi w zakresie doręczania paczek
Połączenie z lokalnym publicznym transportem pasażerskim	co najmniej dwie linie autobusowe z przystankiem w miejscowości, z których jedna ma połączenie z ośrodkiem centralnym lub dworzec kolejowy i dwie sąsiadujące linie autobusowe z przystankami w miejscowości

Na podstawie powyższych jedenastu cech nastąpiło sprawdzenie przydatności miejscowości do wyznaczenia GSP.

Cecha jest uważana za spełnioną wyłącznie wtedy, gdy jest rzeczywiście obecna w miejscowości. Czysta intencja planistyczna lub lokalizacja w ramach planu zagospodarowania przestrzennego nie spełnia wymagań dotyczących umieszczenia w katalogu kontrolnym cech wyposażenia. Ocenie nie podlegają również obiekty w budowie.

4.3 Etap planowania 3

Dla miejscowości, które nie spełniają wszystkich wyżej określonych cech, HR LEP oraz wytyczne Wspólnego Departamentu Planowania Krajów Związkowych Berlin-Brandenburgia ds. planów regionalnych przewidują możliwość dopuszczenia wyjątków od listy kryteriów lub uzupełnienia jej w indywidualnych przypadkach:

„a) W celu uwzględnienia szczególnych osadniczych cech strukturalnych miejscowości, koncepcja planowania regionu może odbiegać od tego katalogu kryteriów:

- W wyjątkowych przypadkach, miejscowości, w których jedna z wyżej wymienionych usług użyteczności publicznej nie jest dostępna, mogą zostać zdefiniowane jako GSP.

- Tylko wtedy, gdy w uzasadnionych indywidualnych przypadkach można wykazać przydatność danego obszaru do planowania przestrzennego dzięki dodatkowym cechom, dotyczy to również innych z wyżej wymienionych podstawowych usług użyteczności publicznej.

b) Jeżeli ustanowiony katalog kryteriów nie jest wystarczający do dokonania wystarczającego zróżnicowania między miejscowościami danego regionu, katalog kryteriów, które mają być stosowane w całym regionie, może zostać rozszerzony o dodatkowe kryteria w danym regionie ¹

A zatem wytyczne dla planów regionalnych przewidują, że okręgi o mniej niż dziewięciu cechach są wyłączone z dalszego procesu oceny. Dlatego właśnie badanie wyjątkowych okoliczności przeprowadzono wyłącznie dla okręgów, które spełniają dziesięć lub dziewięć cech wyposażenia zgodnie z Z 3.3 LEP HR.

¹ Wytyczna Wspólnego Departamentu Planowania Krajów Związkowych Berlin-Brandenburgia ds. planów regionalnych opublikowana w Dzienniku Urzędowym Brandenburgii, rocznik 30. , numer 49 z dnia 11.12.2019 r., strona 1356

W celu udokumentowania przydatności wyżej wymienionych okręgów do planowania regionalnego jako GSP przeprowadzono test z wykorzystaniem 12 dodatkowych cech stabilności, które przedstawiono poniżej Tabela 3. Przy wyborze dodatkowych cech stabilności położono nacisk na szerokie rozpowszechnienie obiektów i ofert w zakresie opieki medycznej, edukacji, kultury, sportu i wypoczynku, turystyki, infrastruktury i transportu publicznego. Powinno to zapewnić stosowanie jednolitego dla całego regionu wzorca kontrolnego oraz zrozumiałe objaśnienie sposobu wyznaczania wyjątkowych przypadków w ramach planowania regionalnego.

W związku z tym miejscowości nieposiadające cech zgodnie z celem Z 3.3 LEP HR muszą posiadać co najmniej trzy cechy stabilności, aby osiągnąć przydział funkcjonalny GSP. Miejscowości nieposiadające dwóch cech wymagają udowodnienia co najmniej pięciu dodatkowych cech stabilności. Metodologia opracowana przez Regionalne Stowarzyszenie Planowania Łużyce-Spreewald do badania wyjątkowych przypadków i indywidualne cechy stabilności zostały również omówione przez 1. Komisję Planowania Regionalnego Stowarzyszenia Planowania Łużyce-Spreewald w dniu 06.03.2020 r.

Tabela 3: Zastosowane cechy stabilności wraz z powiązaniem źródłem danych

Cecha stabilności	
co najmniej dwie cechy wyposażenia zgodnie z celem 3.3 LEP HR są kilkakrotnie obecne w miejscowości	biblioteka publiczna (nie biblioteka mobilna)
Lekarz specjalista ze stałą praktyką	Hala wielofunkcyjna lub sportowa / sala gimnastyczna
Fizjoterapeuta ze stałą praktyką	Obiekt sportowy / boisko sportowe z dużym i małym boiskiem lub obiekt sportowy / boisko sportowe z dużym boiskiem i obiektem lekkoatletycznym
Szkoła ponadpodstawowa	Dom kultury lub budynek imprez z dużą salą (co najmniej 200 miejsc siedzących w rzędach)
pełnoetatowy, nadzorowany ośrodek zajęciowy dla młodzieży lub ośrodek terapii młodzieżowej z wykwalifikowanym personelem socjalno-pedagogicznym	Sklepy specjalistyczne o powierzchni sprzedaży 400 m ² (market budowlany, meblowy, ogólnospożywczy, elektroniczny)
Szpital	- dodatkowy autobus, - stacja kolejowa, - maks. 10 km do połączenia z autostradą (spełnione muszą być 2 cechy)

Aby zapewnić pełną wstępną sytuację w zakresie danych dotyczących cech stabilności, w marcu 2020 r. do wszystkich gmin, na terenie których znajdują się miejscowości z dziesięcioma lub dziewięcioma cechami zgodnie z celem 3.3 LEP HR, przesłano pismo okólne z prośbą o bieżące porównanie zidentyfikowanych cech stabilności.

4.4 Wynik dla ustalenia GSP

Stosując opisaną powyżej metodologię planowania w odniesieniu do całego obszaru merytoryczny regionalny plan częściowy „Podstawowe priorytety funkcjonalne” definiuje łącznie 32 GSP. Ponieważ nie wszystkie gminy w regionie posiadają wymagane wyposażenie i ofertę podstawowych usług wymaganych w ramach celu Z 3.3 LEP HR, nie udało się w tych gminach określić podstawowego priorytetu funkcjonalnego.

W każdym z 32 zdefiniowanych GSP można wykazać potencjał rozwoju osiedli mieszkaniowych (rozmowy z gminami, uwzględnienie ograniczeń ekologicznych w raporcie środowiskowym do merytorycznego regionalnego planu częściowego GSP).

To samo dotyczy opcji budowy lub rozbudowy wielkopowierzchniowych obiektów handlu detalicznego, jak to określono w Z 2.12 LEP HR.

W wyniku tego, z punktu widzenia planowania regionalnego, we wszystkich omawianych miejscowościach, nawet w miejscowościach w dużym stopniu zamkniętych obszarami chronionego krajobrazu (LSG), istnieje potencjał dla obszarów mieszkalnych i dużych obiektów handlowych. W tych przypadkach konieczna jest ścisła koordynacja między gminnym planowaniem przestrzennym a właściwymi urzędami ochrony przyrody, ponieważ rozwiązywanie konfliktów w odniesieniu do szczególnych przepisów ochrony krajobrazu i związanych z tym zwolnień nie może być realizowane na poziomie planowania regionalnego w ramach merytorycznego regionalnego planu częściowego „Podstawowe priorytety funkcjonalne”.

Po dokonaniu przeglądu wszystkich zdefiniowanych podstawowych funkcji, sieć połączonych przestrzeni otwartych zgodnie z Z 6.2 LEP HR, którą należy traktować za cel planowania państwowego, nie stoi na przeszkodzie temu potencjałowi wzrostu.

II Raport środowiskowy

5 Transgraniczne następstwa ekologiczne

Cel 3.3 Krajowego Planu Rozwoju Regionu Stołecznego (LEP HR) przewiduje, że podstawowe priorytety funkcjonalne (GSP) mają zostać określone w planie regionalnym. Podstawowymi priorytetami funkcjonalnymi są silne funkcjonalne dzielnice odpowiednich gmin, które poprzez cele 2.12 i 5.7 LEP HR otrzymują dwie specjalne możliwości rozwoju. Z jednej strony GSP otwiera dodatkową rezerwę wzrostu do 2 ha/1000 mieszkańców na okres 10 lat ponad zakres własnego rozwoju (cel 5.7 LEP HR). Z drugiej strony, w ramach GSP zezwala się na budowę i rozbudowę wielkopowierzchniowych obiektów handlowych o dodatkowej powierzchni sprzedaży związanej z zamierzeniem, wynoszącej 1000 metrów kwadratowych, bez żadnych ograniczeń dotyczących asortymentu produktów. Jednocześnie należy zapewnić dobry dostęp do podstawowych priorytetów funkcjonalnych.

Regionalne Stowarzyszenie Planowania Łużyce-Spreewald podejmuje się tego zadania planistycznego i zgodnie z Ustawą o planowaniu regionalnym i planowaniu wydobywania węgla brunatnego oraz porządkowania i modernizacji kraju związkowego Brandenburgia (RegBkPIG) w wersji z dnia 8 lutego 2012 r. (Dz.U. I nr 13), zmienioną ustawą z dnia 30 kwietnia 2019 r. (Dz.U. I nr 11), jak również zgodnie z wytyczną Wspólnego Departamentu Planowania Kraju Związkowych Berlin-Brandenburgia ds. planów regionalnych z dnia 21 listopada 2019 r. opracowało merytoryczny regionalny plan częściowy „Podstawowe priorytety funkcjonalne”. Region planistyczny składa się z powiatów Dahme-Spreewald, Elbe-Elster, Oberspreewald-Lausitz, Spree-Neiße oraz miasta na prawach powiatu Cottbus. Leży na południowym wschodzie kraju związkowego Brandenburgia i sięga od południowego skraju miasta Berlin do granicy kraju związkowego Saksonia. Sąsiednie regiony nie zostały włączone do badanego obszaru.

Dla merytorycznego regionalnego planu częściowego zgodnie z § 8 ust. 1 ROG i § 2a RegBkPIG obligatoryjna jest strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko, ponieważ ustanawia ona ramy dla przyszłych zezwoleń dot. projektów, które podlegają ocenie oddziaływania na środowisko, bądź w postępowaniu o zezwolenie należy przeprowadzić ocenę oddziaływania na środowisko dot. obszarów ochrony siedlisk roślin i zwierząt według art. 6 i 7 dyrektywy siedliskowej (dyrektywa 92/43/EWG).

Rzeczpospolita Polska uczestniczyła w skopingu od 2 kwietnia do 6 maja 2020 roku. W dniu 8 maja 2020 r. w piśmie od Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim wpłynęły informacje na temat przyległych obszarów Natura 2000.

Z czysto funkcjonalnego ustalenia przydziału do GSP nie można wysnuwać żadnego bezpośrednio znaczącego, negatywnego wpływu na środowisko. Nie należy się tego spodziewać również w wymiarze transgranicznym. Ewentualne utrudnienia transgraniczne (np. poprzez dodatkowy ruch transgraniczny) są widoczne jedynie na poziomie planowania przestrzennego. Należy je zbadać w ramach oceny oddziaływania na środowisko w ewentualnych postępowaniach o zezwolenie.

Wstępna ocena zgodności obszarów Natura 2000 wykazała, że ustalenia podstawowych priorytetów funkcjonalnych prawdopodobnie nie będą miały istotnego negatywnego wpływu na cele ochrony i elementy składowe europejskich obszarów chronionych w regionie planistycznym i na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, które są istotne dla celu ochrony. Nie ma zatem konieczności dokonywania bardziej szczegółowej zgodności z obszarami Natura 2000.

6 Ogólnie zrozumiałe, nietechniczne streszczenie

Zasady, cele i metodologia oceny środowiskowej

Zgodnie z § 8 ust. 1 ROG i § 2a RegBkPIG dla Merytorycznego Regionalnego Planu Częściowego „Podstawowe priorytety funkcjonalne” należy przeprowadzić strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko (SUP). Ocena ma

na celu zidentyfikowanie prawdopodobnych znaczących negatywnych i pozytywnych wpływów środowiskowych merytorycznego regionalnego planu częściowego na dobra chronione oraz ocenę naruszenia regionalnych celów środowiskowych. Obszarem planistycznym jest region planistyczny Łużyce-Spreewald, który zgodnie z § 3 ust. 2 nr 4 RegBkPIG składa się z powiatów Oberspreewald-Lausitz, Dahme-Spreewald, Elbe-Elster i Spree-Neiße oraz miasta na prawach powiatu Chociebuż.

Niniejszy raport środowiskowy stanowi istotną część SUP i zawiera wszystkie istotne aspekty środowiskowe planu na podstawie załącznika 1 do ROG. Są to przedstawienia celów ochrony środowiska, inwentaryzacja stanu środowiska, opis i ocena oczekiwanych negatywnych i pozytywnych skutków środowiskowych ustaleń planu, nawet w przypadku niewdrożenia merytorycznego regionalnego planu częściowego, a także działania zapobiegawcze, redukcyjne i kompensacyjne. Ponadto badana jest zgodność z celami ochrony obszarów Natura 2000.

Przedmiotem badania są ustalenia planistyczne Merytorycznego Regionalnego Planu Częściowego „Podstawowe priorytety funkcjonalne”, które zostały zdefiniowane jako cele i zasady planowania regionalnego. Jako punkt odniesienia dla oceny służą cele środowiskowe wynikające z obowiązującego prawodawstwa. Dalszą podstawą do oceny wpływu na środowisko są obecnie dostępne dane oraz stopień skonkretyzowania ustaleń planu. Zgodnie z ustawą o planowaniu przestrzennym należało zbadać wpływ ustaleń planu na następujące dobra chronione: człowiek/zdrowie człowieka, zwierzęta/rośliny/różnorodność biologiczna, pola/gleba, wodę, powietrze/klimat, krajobraz, dobra kultury i inne dobra materialne oraz oddziaływania pomiędzy dobrami chronionymi.

Ze względu na ich funkcjonalny podział i ramowe oddziaływanie dla późniejszego poziomu planowania tj. komunalnego planowania przestrzennego, ustalenia planistyczne merytorycznego regionalnego planu częściowego nie są jeszcze rozstrzygające i konkretne pod względem przestrzennym. A zatem oddziaływania na środowisko można oceniać tylko w kategoriach ich tendencji, ale jeszcze nie w sposób konkretny i rozstrzygający. Dopiero wtedy, gdy teren zostanie konkretnie wyznaczony w planie zagospodarowania przestrzennego i zatwierdzony w projekcie, można ocenić konkretne efekty, a w razie potrzeby ich uniknąć i zrekompensować.

Badane są również skutki środowiskowe ustaleń planistycznych Merytorycznego Regionalnego Planu Częściowego „Podstawowe priorytety funkcjonalne” oraz ich zgodność z liniami ochrony zagrożonych obszarów ochrony ptaków i siedlisk flory i fauny. Oba rodzaje obszarów należą do europejskiego systemu obszarów chronionych Natura 2000. Podstawą prawną do rozważenia tych obszarów w kontekście SUP jest dyrektywa 2001/42/WE i RegBkPIG.

Aktualny stan środowiska i problemy środowiskowe regionu

Dobra chronione człowiek/zdrowie ludzkie

Region Łużyce-Spreewald jest w przeważającej mierze wiejski i słabo zaludniony, przy czym obszary w pobliżu Berlina i centrum nadrzędnego Chociebuża różnią się znacznie pod względem gęstości zaludnienia od pozostałej części regionu planistycznego. Funkcję zaopatrzenia ludności przejmują liczne subcentra lub subcentra w podziale funkcjonalnym.

Region planistyczny oferuje mieszkającym tu ludziom dobrą jakość życia oraz wysoką atrakcyjność jako miejsca do życia i pracy. Niemniej jednak tendencja wskazuje na malejący wzrost liczby ludności i według prognoz będzie się to utrzymywać do 2030 roku. Rozległe tereny leśne i jeziora na północy regionu (pojezierze Dahme-Heide), Spreewald oraz wrzosowiska i tereny leśne we wschodniej Brandenburgii oferują znaczące regionalne i ponadregionalne funkcje rekreacyjne. Większe naturalne obszary jezior o bardzo dobrym wykorzystaniu rekreacyjnym zlokalizowane są w północnej części regionu. Spreewald pełni przy tym wybitną ponadregionalną funkcję w zakresie aktywnego wypoczynku i turystyki.

Powiaty Oberspreewald-Lausitz i Spree-Neisse na południowym wschodzie z miastem na prawach powiatu Cottbus charakteryzują się przede wszystkim dużym wydobywaniem węgla brunatnego w kopalniach odkrywkowych. Od

ponad 20 lat większość terenów górniczych jest rekultywowana przy pomocy projektów i koncepcji celowych (Międzynarodowa Wystawa Budownictwa (IBA) Fürst-Pückler-Land 2000-2010). Spowoduje to zmiany strukturalne w regionie, mające na celu doprowadzenie do pozytywnych zmian gospodarczych, koncepcyjnych i ekologicznych na tym obszarze.

Wraz z rezygnacją z wydobycia węgla, region planistyczny stanie w nadchodzących dziesięcioleciach w obliczu dalszych zmian strukturalnych, które skonfrontują go z poważnymi zmianami w środowisku, społeczeństwie i gospodarce. Wynikające z tego szanse i wyzwania zadecydują o przyszłym rozwoju regionu planistycznego.

Istotne obciążenia wstępne istnieją w szczególności w związku z autostradami, w obszarze nisko położonych tras lotów niemieckich federalnych sił zbrojnych w zachodniej części regionu, w pobliżu głównego lotniska Berlin-Brandenburgia, jak również w obszarach śródmiejskich, gdzie korzystanie z mieszkań i miejsca pracy są szczególnie narażone na hałas, światło i drobny pył.

Na wpływy środowiskowe bardzo wrażliwe są wszystkie tereny zasiedlone, jak również kliniki i uzdrowiska wraz z ich bliskim otoczeniem. Ponadregionalne tereny rekreacyjne, takie jak Spreewald, Pojezierze Dahme-Heide oraz tereny leśne i wrzosowiskowe Wschodniej Brandenburgii, mają duże znaczenie i funkcję i również należy je zaliczyć do obszarów wrażliwych.

Zwierzęta / rośliny / różnorodność biologiczna

Dla szerokiej ochrony przyrody i krajobrazu wydzielono: Rezerwat Biosfery Spreewald, parki przyrodnicze Niederlausitzer Heidelandschaft, Niederlausitzer Landrücken, Dahme-Heideseen i Schlaubetal, liczne rezerваты przyrody, obszary ochrony krajobrazu, obszary ochrony siedlisk roślin i zwierząt i europejskie rezerваты ptaków, chronione elementy krajobrazu i różnego rodzaju biotopy, jak również obszary o funkcjach leśnych istotnych z punktu widzenia ochrony przyrody.

W regionie planistycznym znajdują się liczne obszary chronione ustanowione zgodnie z §§ 23-27, 32 BNatSchG (federalnej ustawy o ochronie przyrody), które stanowią ok. 45% całkowitej powierzchni regionu Łużyce-Spreewald. Różne rodzaje biotopów chronionych na mocy § 30 BNatSchG i §§ 17, 18 BbgNatSchAG, takie jak torfowiska, półnaturalne obszary leśne, wody płynące i stojące z ich brzegami, wilgotne łąki, piaszczyste suche murawy, wrzosowiska krzewów karłowatych, łąki sadownicze i aleje drzew owocowych tworzą cenne siedliska dla zagrożonych i chronionych gatunków zwierząt i roślin.

Powierzchnia lasów w regionie zajmuje ok. 306 tys. ha, z czego ok. 93 tys. ha zajmują funkcje leśne. Prawie naturalne lasy, w szczególności lasy liściaste, wrzosowiska i lasy bagienne znajdują się głównie w obszarze jeziora Dahme, na płaskowyżu Zossen-Teupitz i oraz w Spreewaldzie. Niewielkie, prawie naturalne lasy sosnowe o suchych siedliskach występują w niecce Kirchhain-Finsterwald, na wzgórzach dolnołużyckich, pojezierzu Dahme, na płaskowyżu Zossen-Teupitz, wrzosowiskach Lieberose, w dolinie rzeki Schlaube i terenie Lausitzer Grenzwall oraz pojedynczo także w Spreewaldzie.

Szczególne znaczenie jako główne elementy sieci biotopów mają zwłaszcza mokre i suche biotopy oraz lasy półnaturalne, ale także wielość jezior, rzek, strumieni, rowów i małych zbiorników wodnych. Znaczna część pierwotnie istniejących biotopów mokradłowych, w szczególności torfowiska, została jednak zdegradowana w wyniku odwodnienia i wykorzystania rolniczego, przede wszystkim w bogatych w wodę obszarach regionów, takich jak Spreewald, wrzosowiska i Pojezierze Wschodniobrandenburskie, a także na nizinach rzek Czarna Elstera, Nysa i Szprewa.

Ponadto duże znaczenie ma ochrona specjalnych siedlisk (miejsca lęgowe, wypoczynku i sypialne, kwatery letnie i zimowe) zagrożonych i wrażliwych na zakłócenia gatunków zwierząt w regionie. W szczególności na obszarach specjalnej ochrony siedlisk ochronie podlegają siedliska m.in. orłów bielików i rybołowa, bocianów czarnych i białych, kobuzów i sokołów wędrownych oraz wielu innych ważnych gatunków ptaków. Ponadto rejestruje się

również ważne miejsca do odpoczynku i sypialne na obszarach chronionych. W rozległych lasach i wrzosowiskach parków przyrodniczych Wrzosowisk Dolnołużyckich i Grzbietów Dolnołużyckich rozpowszechniony był niegdyś głuszc, którego populacja, z wyjątkiem kilku okazów, prawie wyginęła. Kompleksowy program ochrony gatunkowej, mający na celu odtworzenie siedlisk poprzez ekologiczne działania związane z konwersją lasów i próby reintrodukcji, stworzony został do ponownego zwiększenia populacji.

W regionie planistycznym występują liczne gatunki nietoperzy (np. nocek duży, gacek brunatny, gacek szary, borowiec wielki). Ze względu na brak naturalnych kwater jaskiniowych, masowe kwatery, zwłaszcza na zimowanie, znajdują się prawie wyłącznie w budowlach.

Jednym z głównych źródeł **zanieczyszczenia środowiska** są duże kopalnie odkrywkowe węgla brunatnego, które prowadzą do znacznej utraty cennych siedlisk. Obecnie, po zakończeniu wydobywania węgla brunatnego, w ramach koncepcji renaturyzacji, przy pomocy środków ochronnych i projektowych, zwłaszcza w wodach podkrywkowych, rozwijają się nowe rzadkie i znaczące siedliska terenów otwartych i wód z ich strefami peryferyjnymi. Przywrócenie mozaikowatego, strukturalnie bogatego krajobrazu wegetacyjnego oraz ukierunkowane działania w zakresie ponownego zalesiania sprzyjają przesiedlaniu się różnych społeczności roślinnych i zwierzęcych.

Obszary podlegające ochronie są bardzo **wrażliwe** na wpływy środowiskowe, ponieważ ich celem ochronnym jest zachowanie i rozwój siedlisk rzadkich, zagrożonych i wrażliwych na zakłócenia gatunków zwierząt i roślin oraz ochrona podstaw życia. Mają one duże znaczenie i funkcję dla zasobów różnorodności biologicznej i należy je klasyfikować jako obszary wrażliwe w odniesieniu do zmian w równowadze naturalnej.

Pola / gleba

Warunki glebowe w regionie planistycznym charakteryzują się przede wszystkim późnoplejstoceńskimi mozaikami piaszczysto-gliniastymi lub glazowo-gliniasto-piaskowymi na podłożu i płytach moreny czołowej, jak również lodowcowo-lotnymi i fluwialnymi piaskami, żwirami i piaskami dolinowymi na nizinach, ukształtowanymi jako kanały odpływowe wód roztopowych, które do dziś są przecinane przez rzeki i/lub łańcuchy jezior. Zarówno w Spreewaldzie, jak i w pobliżu Herzberg / Schönwalde / Falkenberg / Uebigau dominują gleby, na które oddziałują wody gruntowe (gleby hydromorficzne), prawie naturalne gleby aluwialne i torfowe, szczególnie wrażliwe na drenaż i uszczelnianie. Ubogie w składniki odżywcze gleby piaszczyste występują często w rejonie dorzeczy Luckau-Calauer i Kirchhain-Finsterwalder, nad Peitz i w pobliżu Halbe/Märkisch Buchholz/Groß Köris. W pobliżu Lübben (Spreewald) i Märkisch Buchholz powstały sporadycznie wydmy.

Wydobywanie węgla brunatnego w kopalniach odkrywkowych na terenie Dolnych Łużyc z rozległym zniszczeniem gleby i jej funkcji w równowadze przyrodniczej stanowi tutaj również szczególne **obciążenie dla środowiska**.

Szczególna ochrona poprzez wysoką **wrażliwość** na negatywne oddziaływanie na środowisko jest wymagana w szczególności w przypadku prawie naturalnych gleb aluwialnych i torfowiskowych w rejonie Spreewald, wzdłuż Czarnej Elstery i Łaby, jak również w pobliżu gleb o wysokiej do bardzo wysokiej żyzności w dolinie Baruther, Spreewaldzie, Kirchhain-Finsterwalder Becken i obniżeniu Łaba-Elstera.

Woda

W regionie planistycznym rezerwuary wód gruntowych są rozległe i mają dużą miąższość. W wyniku ocieplenia klimatu i intensywności użytkowania obserwuje się tendencję spadkową poziomu wód gruntowych średnio o 2-3 cm rocznie w ciągu ostatnich dziesięcioleci. Zmiany poziomu wód gruntowych o ponad 20 cm rocznie występują na obszarach górnictwa odkrywkowego węgla brunatnego, w rejonie pól irygacyjnych w okolicach Königs-Wusterhausen do 20 cm rocznie, przy czym również na Łużycach stan chemiczny wód gruntowych jest zły z powodu górnictwa odkrywkowego.

Region planistyczny charakteryzują rzeki Szprewa, Dahme, Czarna Elstera i Nysa. Na północy obszaru planistycznego usytuowane są liczne jeziora, między innymi Wolziger See, Schwielochsees, Neuendorfer See i Teupitzer See. W poeksploatacyjnym krajobrazie Łużyc powstaje obecnie sztuczny łańcuch jezior, który będzie nadal tworzony poprzez zalewanie pozostałości wyrobisk. Na większe wody powierzchniowe ma wpływ intensywna turystyka (sporty wodne, kąpiele), intensywne połowy i gospodarka rolna. W dłuższych okresach suszy, mniejsze wody płynące i stojące wysychają, a poziom wód powierzchniowych nieustannie spada. Spadki spływu są szczególnie widoczne na Czarnej Elsterze i Sprewie, częściowo ze względu na wydobycie węgla brunatnego w kopalniach odkrywkowych, a także przeciążenie zanieczyszczeniami.

Wszystkie wody powierzchniowe, wszystkie niezabezpieczone poziomy wodonośne i obszary ochrony wód pitnych należy uważać jako **wrażliwe** na zmiany środowiskowe.

Powietrze / klimat

Strefa klimatyczna regionu Łużyce-Spreewald leży w obszarze przejściowym od lekko morskiej do subkontynentalnej strefy klimatycznej. Obszar planistyczny jest jednym z regionów o najniższych opadach w Brandenburgii. Tereny uprawne i trawiaste, tereny podmokłe, a w szczególności niziny Łaby i Elstery oraz Spreewald mają duże znaczenie dla wymiany powietrza, wytwarzania i odprowadzania zimnego powietrza, lasy dla wytwarzania świeżego powietrza, filtrowania powietrza i kontroli imisji. Znaczna utrata funkcji występuje wszędzie tam, gdzie duże obszary zabudowane lub kopalnie odkrywkowe całkowicie przecinają spójne pasma lasów i/lub dolin.

Wysoki poziom zanieczyszczeń wytwarzany jest przez elektrownie w Dolnych Łużycach i na terenach Elbe-Elster-Land, jak również przez przemysł, transport, gospodarstwa domowe i drobnych konsumentów. Aby chronić klimat i zmniejszyć emisje, należy zwiększyć wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, przy czym główny udział w produkcji powinno stanowić wykorzystanie energii wiatrowej.

Krajobraz

W regionie Łużyce-Spreewald można wyróżnić dziesięć różnych jednostek krajobrazowych o zróżnicowanych cechach przyrodniczych. Charakteryzują je otwarte, mniej lub bardziej ustrukturyzowane obszary uprawne i użytki zielone (krajobraz orny Teltowplatte, Beeskower i Leuthener Platte), rozległe lasy z akwenami wodnymi (pojezierze Dahme), krajobrazy stawowe i zalewowe oraz niziny rzeczne (stawy Peitzer), Spreewald, Nizina Łabsko-Elsterska, doliny Guben-Forster i Nysy Łużyckiej), mozaika leśna i leśno-wrzosowiskowa (dolina Baruther i płaskowyż Lieberose) oraz obszary renaturalizacji charakteryzujące się odkrywkowym wydobyciem węgla brunatnego (odkrywkowy krajobraz górniczy Dolnych Łużyc). Krajobraz zalewowy Spreewaldu stanowi rzadkość zarówno w skali kraju, jak i regionu pod względem wielkości i charakteru krajobrazu wegetacyjnego z labiryntem rozgałęzionych cieków wodnych i mozaikową strukturą elementów krajobrazu i posiada przy tym wysoki stopień naturalności. Wysoki stopień naturalności ma również krajobraz lasów i jezior Pojezierza Dahme, mozaika leśna i wrzosowiskowa płaskowyżu Lieberose oraz krajobraz stawów Peitz. Przejrzystość wizualna w krajobrazie leśnym i mozaikowym jest niska lub średnia ze względu na zacienienie obszarów leśnych i zalesionych, natomiast w krajobrazie zalewowym, rzeczonym i stawowym przejrzystość wizualna jest średnia lub wysoka ze względu na niskie zacienienie.

Szczególne problemy ekologiczne stwarzają poligony wojskowe na Płaskowyżu Lieberose i Dolnych Łużycach oraz odkrywkowy krajobraz górniczy Dolnych Łużyc. Rezygnacja z wojskowego wykorzystania dużych obszarów po 1990 roku pozostawiła po sobie dużą liczbę zanieczyszczonych miejsc na przeważnie jałowych piaszczystych glebach i zniszczony krajobraz, który nadal nie nadaje się do rekreacji na łonie natury. Górnictwo odkrywkowe węgla brunatnego zdominowało i zniszczyło dużą część krajobrazu wegetacyjnego, który do tej pory rozwijał się w

sposób naturalny. Obecnie prowadzone są odpowiednie działania rekultywacyjne, mające na celu przeprojektowanie krajobrazu i dostosowanie go do potrzeb turystyki.

Techniczna dominacja przemysłu i handlu, infrastruktury transportowej, linii wysokiego napięcia, turbin wiatrowych i masztów antenowych jest szczególnie widoczna wzdłuż autostrad i obszarów mieszkalnych miast. Pejzaże o wysokim stopniu naturalności mają dużą wartość estetyczną dzięki niespotykanej ekspresji cech różnorodności, niepowtarzalności, rzadkości, rozpoznawalności i piękna. Należy je klasyfikować jako **wrażliwe** na zmiany środowiskowe. Obszary o ponadregionalnym znaczeniu dla funkcji rekreacyjnej to chronione obszary krajobrazowe, parki przyrodnicze i rezerwat biosfery. W swoim środowisku naturalnym są bardzo wrażliwe na oddziaływanie na środowisko.

Dobra kultury i inne dobra materialne

W regionie planistycznym znajduje się duża liczba stanowisk archeologicznych od starszej do młodszej epoki kamiennej, epoki brązu i żelaza, poprzez czasy plemion germańskich i słowiańskich, aż po średniowiecze. W miastach i gminach wyznaczono dużą liczbę obszarów zabytkowych i pojedynczych zabytków. Centra miast z historyczną zabudową znajdują się między innymi w Doberlug-Kirchhain, Herzbergu (Elster), Luckau i Lübbenau/Spreewald. Inne dobra materialne obejmują budynki mieszkalne, socjalne i kulturalne, obiekty sportowe, rekreacyjne i zdrowotne oraz infrastrukturę.

Znaczące skutki były i są powodowane przez wydobycie węgla brunatnego w kopalniach odkrywkowych, przy czym obszary osadnicze wraz z ich majątkiem kulturowym i materialnym zostają w przeważającej części utracone w wyniku eksploatacji. Poprzez wysoka zabudowę, taką jak maszty antenowe, turbiny wiatrowe, budynki przemysłowe i energetyczne, historyczne zabytki architektoniczne są osłabione w swojej funkcji kształtowania krajobrazu głównie w obszarach krajobrazowych o dużej widoczności, takich jak niziny Szprewy, Łaby, Elstery i Nysy, krajobraz stawów Peitz i otwartej mozaiki leśnej doliny Baruth, poprzez zacienienie i zmianę tradycyjnych proporcji.

Szczególnie **wrażliwe** na wpływy środowiskowe są pomniki naziemne z powodu przebudowy i zdominowania oraz wysokie zabytki architektoniczne (kościóły, zamki, wieże), których upośledzenie polega głównie na przesunięciu osi wizualnych i przesunięciach proporcji.

Interakcje między dobrami chronionymi

Region planistyczny charakteryzuje się wysokim poziomem różnorodności biologicznej oraz wysoką wydajnością i funkcjonalnością równowagi naturalnej, w tym wysoką zdolnością do regeneracji i zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych, a także wysokim poziomem różnorodności, niepowtarzalności i piękna, w tym wysokiej wartości rekreacyjnej przyrody i krajobrazu. Istotne funkcje ekologiczne wynikają z właściwości abiotycznych składników środowiska naturalnego oraz z wzajemnych powiązań pomiędzy chronionymi dobrami.

Istotne problemy ekologiczne regionu Łużyce-Spreewald są obecne wśród chronionych dóbr w ich współdziałaniu z funkcjonowaniem naturalnej i krajobrazowej równowagi z ekstensywnym odkrywkowym wydobyciem węgla brunatnego i dawnym wojskowym wykorzystaniem dużych obszarów.

W regionie planistycznym wyznaczono dużą liczbę obszarów chronionych i obszarów wartych ochrony o specjalnie określonych celach i zadaniach ochronnych, aby zachować funkcję złożonych interakcji pomiędzy chronionymi dobrami. Obszary te są szczególnie wrażliwe na planowanie i konieczne jest intensywne badanie w celu określenia stopnia, w jakim interwencje w przyrodę i krajobraz zagrażają tym celom ochrony.

Wpływ na środowisko naturalne

Poprzez ustalenia Merytorycznego Regionalnego Planu Częściowego „Podstawowe priorytety funkcjonalne” najsilniejsze miejscowości regionu planistycznego wyznaczono jako GSP. W ocenie oddziaływania na środowisko stwierdza się, że te warunki ramowe prawdopodobnie nie spowodują żadnych znaczących negatywnych skutków dla środowiska naturalnego. Ewentualne negatywne skutki dla dóbr chronionych mogą wystąpić jedynie w wyniku konkretyzacji przestrzennej, lecz można ich unikać lub zrekompensować za pomocą planowania przestrzennego. Ponadto można spodziewać się pozytywnych oddziaływań na środowisko w odniesieniu do dóbr chronionych, takich jak człowiek/zdrowie ludzkie, zwierzęta / rośliny / różnorodność biologiczna, krajobraz oraz dobra kulturowe i inne dobra materialne. Wynika to głównie z koncentracji i wzmocnienia istniejących struktur.

Transgraniczne następstwa ekologiczne

Ustalenia Merytorycznego Regionalnego Planu Częściowego „Podstawowe priorytety funkcjonalne” nie wskazują na znaczące negatywne oddziaływania na środowisko Rzeczypospolitej Polskiej. Jeśli na poziomie planowania zagospodarowania przestrzennego można spodziewać się znaczących transgranicznych negatywnych oddziaływań na środowisko, należy ich unikać lub rekompensować je na tym poziomie.

Działania zapobiegawcze, redukcyjne i kompensacyjne

Zakłada się, że ustalenia Merytorycznego Regionalnego Planu Częściowego „Podstawowe priorytety funkcjonalne” nie będą miały znaczącego negatywnego wpływu na środowisko. W związku z tym na poziomie planowania regionalnego nie jest wymagane zajmowanie się działaniami zapobiegawczymi, redukcyjnymi i kompensacyjnymi. Ze względu na efekt koncentracji ustaleń dotyczących projektów mieszkaniowych i handlu detalicznego oraz związane z tym wzmocnienie istniejących struktur, bardziej prawdopodobne są pozytywne oddziaływania na środowisko.

Ocena alternatywna

Ustalenia Merytorycznego Regionalnego Planu Częściowego „Podstawowe priorytety funkcjonalne” nie będą miały znaczącego negatywnego wpływu na środowisko. W związku z tym nie ma konieczności dokonywania oceny alternatywnej. Brak wyznaczenia miejscowości jako GSP, który spełnia kryteria wyznaczenia, nie stanowi rozwiązania alternatywnego.

Badanie zgodności z celami zachowawczymi obszarów chronionych Natura 2000

Ocena zgodności z celami ochrony obszarów Natura 2000 wykazała, że ustalenia Merytorycznego Regionalnego Planu Częściowego „Podstawowe priorytety funkcjonalne” prawdopodobnie nie będą miały istotnego negatywnego wpływu na istotne cele ochrony i elementy składowe obszarów Natura 2000 na obszarze objętym planem i poza granicami na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Przeprowadzenie bardziej szczegółowego badania nie jest zatem konieczne.

Wnioski

W wyniku Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko dla Merytorycznego Regionalnego Planu Częściowego „Podstawowe priorytety funkcjonalne” stwierdzono, że jest mało prawdopodobne, aby ustalenia planu wywarły znaczący wpływ na następujące, poddawane ocenie dobra chronione: człowiek, w tym zdrowie ludzkie; zwierzęta, rośliny i różnorodność biologiczna; gleba, woda, powietrze, klimat i krajobraz; dobra kultury i inne dobra

materialne oraz interakcje między nimi. Tym samym faktyczny merytoryczny regionalny plan częściowy nie ma wpływu na regionalne cele ochrony środowiska. Jednocześnie ustalenia planu służą utrzymaniu i poprawie obecnego stanu środowiska.

Wynika to z efektu ramowego i koncentracyjnego ustaleń merytorycznego regionalnego planu częściowego. Nie należy spodziewać się znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko. Kolejny poziom planowania kierunkowego służy konkretyzacji celów Merytorycznego Regionalnego Planu Częściowego „Podstawowe priorytety funkcjonalne”. Należy unikać ewentualnie związanych z tym negatywnych oddziaływań lub kompensować je na tym poziomie.